

CAPITOLUL I

PERSOANELE – SUBIECTE ALE RAPORTULUI JURIDIC CIVIL¹

Secțiunea I

Considerații generale privind persoana fizică

1.1. Noțiunea de persoană fizică

În definirea noțiunii de *persoană* în general s-a avut în vedere faptul că aceasta reprezintă „*un individ al speciei umane, omul considerat prin totalitatea însușirilor sale fizice și psihice*”².

---

¹ E. Chelaru, în *Noul Cod civil. Comentariu pe articole, art. 1-2664*. Coordonatori: Fl.A. Baias, E. Chelaru, R. Constantinovici, I. Macovei, Editura C.H. Beck, București, 2012, pp. 25-116; M. Paraschiv, în Colectiv, *Noul Cod civil. Note. Corelații. Explicații*. Editura C.H. Beck, București, 2011, pp. 11-35; L. Irinescu, în Colectiv *Noul Cod civil. Comentarii, doctrină și jurisprudență, vol. I. Art. 1-952. Despre Legea civilă. Persoanele. Familia. Bunurile*. Editura Hamangiu, București, 2012, pp. 67 și urm.; T. Țiclea, *Dispoziții în materia persoanelor*, în *Noul Cod civil. Studii și comentarii. Vol. I Cartea I și Cartea a II-a (art.1-534)* Coordonator, M. Uliescu, Editura Universul Juridic, București, 2012, pp. 143 și urm.

² Academia Română, *Dicționarul Explicativ al limbii române*, Editura Universul Enciclopedic, București, 1998, p. 783; O. Ungureanu, C. Juguștru, *Drept civil. Persoanele*. Ediția a II-a revizuită, Editura Hamangiu, București, 2007, p. 3; O. Ungureanu, C. Munteanu, *Drept civil. Persoanele în reglementarea noului Cod civil*, Editura Hamangiu, București, 2011, p. 3; O. Ungureanu, C. Munteanu, *Drept civil. Persoanele în reglementarea noului Cod civil*, Editura Hamangiu, București, 2013, p. 3; O. Ungureanu, C. Munteanu, *Drept civil. Persoanele în reglementarea noului Cod civil*. Ediția a 3-a revizuită și adăugită, Editura Hamangiu, București, 2015, p. 3; C.T. Ungureanu, *Drept civil. Partea generală. Persoanele (În reglementarea noului Cod civil)*, Editura Hamangiu, București 2012, p. 318; P. Trușcă, A.M. Trușcă, *Drept civil. Persoanele*. Editura Universul Juridic, București, 2013, pp. 1-12; I. R. Urs, C. Todiciă, *Drept civil. Persoana fizică. Persoana juridică*, Editura Universitară București, 2007, p. 13; I. Ciochina-Barbu, *Drept civil. Persoanele*. Editura Junimea Iași 2008, p. 9; I. Ciochina-Barbu, *Drept civil. Persoanele (în reglementarea noului Cod civil)*, Editura PIM Iași, 2012, p. 15.; I. Ciochină-Barbu, C. Jora, *Drept civil. Persoanele*, Editura Pro Universitaria, București 2015, pp. 15 și urm.; M. Fodor, S. Popa, *Drept civil. Teoria generală. Persoanele. Note de curs*, Editura Universul Juridic, București, 2017, pp. 254 și urm.; C.T. Ungureanu, I.-Al. Toader, *Drept civil. Partea generală. Persoanele*. Ediția a 4-a, revizuită și adăugită, Editura Hamangiu, București, 2019, pp. 431 și urm.; Ungureanu, C.T., Toader, I.Al. *Drept civil. Partea generală*.

În completarea concepției clasice³, potrivit căreia dreptul în general nu studiază persoana omenească în toată integritatea ei și că știința dreptului nu se ocupă de persoane decât numai cu privire la reglementarea raporturilor reciproce infinite de variate ce se nasc între ele, unii autori⁴ constată, pe bună dreptate, că această concepție avea în vedere individul numai fragmentar în referire la numele, domiciliul, actele de stare civilă, pe când astăzi dreptul civil studiază corpul uman, organele și țesuturile detașate de el și chiar durerea fizică sau psihică.

Apreciem că această multiplicare a sferei de reglementare a ființei umane ca subiect de drept civil își are explicația în caracterul dinamic al dreptului în general, în sensul de a-și fi extins sfera de reglementare și asupra domeniilor noi în care este implicată specia umană ca urmare a dezvoltării impetuoase a științei medicale și implicit a apariției de noi raporturi juridice civile, cum ar fi cele dintre donatorul de organe, țesuturi sau celule de la o persoană în viață ori de la o persoană decedată și beneficiarul acestora; cele privitoare la consecințele reproducerii umane asistate medical cu un terț donator (privind regimul filiației, consimțământul, contestarea filiației, răspunderea tatălui, confidențialitatea informațiilor, raporturile dintre tată și copii etc.)

Etimologic, termenul de *persoană* derivă din latinescul *persona*, care la romani desemna masca pe care o purtau actorii antici pe scenă sugerând personajul pe care-l interpretau.

Pornindu-se de la această semnificație a noțiunii s-a ajuns la concluzia că *persoana* exprimă de fapt *rolul omului de actor pe scena vieții juridice*⁵ sau că *subiectul de drept este masca juridică a persoanei*.

Din acest cuvânt „derivă termenul de *personalitate*, care îi permite fiecărui om să participe deplin la demnitatea umană și să acceadă prin puterea spiritului său

---

Persoanele, ediția a 5-a revăzută și adăugită, Editura Hamangiu, București, 2022. C.T. Ungureanu, I.Al. Toader, *Drept civil. Partea generală. Persoanele*, ediția a 5-a revăzută și adăugită, Editura Hamangiu, București, 2022, p. 445; I. Ciochină-Barbu, C. Jora, *Drept civil. Persoanele*. Ediția a III-a, revăzută și adăugită, Editura Pro Universitaria, București, 2020, pp. 15 și urm.; C.T. Ungureanu, I.Al. Toader, *Drept civil. Partea generală. Persoanele*, Ediția a 6-a revizuită și adăugită, Editura Hamangiu, București, 2024, pp. 75 și urm., pp. 387 și urm.

³ C. Hamangiu, I. Rosetti-Bălănescu, Al. Băicoianu, *Tratat de drept civil român*, vol. I Ed. All, București, 1996, p. 133.

⁴ O. Ungureanu, C. Munteanu, *op. cit.*, 2011, p. 3; O. Ungureanu, C. Munteanu, *op. cit.* 2013, p. 3. O. Ungureanu, C. Munteanu, *op. cit.*, 2015, p. 3.

⁵ G. Boroș, *Drept civil. Partea generală. Persoanele*. Ediția a 4-a, revizuită și adăugită, Editura Hamangiu, București, 2010, p. 346; R. Martin, *Personne et sujet de droit*, în *Revue Trimestrielle de Droit Civil* (Paris), nr. 4/1981, p. 785; T. Țiclea, *Dispoziții în materia persoanelor*, în *Noul Cod civil. Studii și comentarii. Vol. I Cartea I și Cartea a II-a (art.1-534)* Coordonator, M. Uliescu, Editura Universul Juridic, București, 2012, pp. 143 -154.

la cunoașterea științifică a naturii; personalitatea este cea care permite reunirea corpului și a spiritului”⁶.

Personalitatea, din punct de vedere lingvistic, are mai multe înțelesuri; ea a fost definită ca fiind: „1. Ceea ce este propriu, caracteristic fiecărei persoane și o distinge ca individualitate conștientă și liberă; ansamblu de trăsături morale sau intelectuale prin care se remarcă o persoană; felul propriu de a fi al cuiva. 2. Persoană cu aptitudini deosebite și cu alese însușiri intelectuale și morale, care se realizează și se manifestă în mod practic prin reușite într-un anumit domeniu de activitate. 3. Persoană care deține o funcție importantă în viața politică, socială, culturală”⁷. În aceste sensuri se poate vorbi de personalitate economică, socială, politică, afectivă etc.

Personalitatea juridică este o aptitudine generală și abstractă a ființei umane de a fi titular activ sau pasiv de drepturi subiective. Ea este generală, absolută și permanentă, așa cum rezultă din art. 6 al Declarației Universale ale Drepturilor Omului: „Fiecare are dreptul să i se recunoască personalitatea sa juridică oriunde s-ar afla”.

„Personalitatea juridică este legată direct de *corpul omului*, și nu de *conștiința sau de voința* sa. De aceea, copilul de vârstă fragedă sau alienatul mintal sunt juridic persoane, în ciuda imaturității sau deficiențelor lor psihice; ei sunt asimilați sub acest aspect cu adultul care are o judecată deplină. Personalitatea este atribuită ca o prerogativă de ordine publică, independent de voința individuală; nimeni nu poate renunța la personalitatea sa; ea nu poate fi îngrădită și nici nu se divide....Ca urmare a dobândirii personalității juridice, orice persoană este titular de drepturi publice și private, patrimoniale sau extrapatrimoniale”⁸.

În domeniul dreptului, termenul de *persoană* a primit un înțeles diferit, devenind sinonim cu acela de subiect de drept „*desemnându-l în mod generic pe titularul de drepturi și obligații civile – individ sau colectivitate umană organizată – care, în această calitate, participă la diverse raporturi juridice*”⁹.

---

⁶ A. Supiot, *Homo Juridicus. Eseu despre funcția antropologică a dreptului*, Imagine și prefață de M. D. Bob, Editura Rosetti Educațional, București, 2001, p. 65; O. Ungureanu, C. Munteanu, *op. cit.*, 2013, pp. 3-4.; O. Ungureanu, C. Munteanu, *op. cit.*, 2015, pp. 3-4.

⁷ Academia Română, *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, Coordonatori: I. Coteanu, L. Seche, M. Seche, Editura Universul Encyclopedic, București, 1998, p. 783.

⁸ O. Ungureanu, C. Munteanu, *op. cit.*, 2013, p. 9; O. Ungureanu, C. Munteanu, *op. cit.*, 2015, p. 9; T. Țiclea, *Dispoziții în materia persoanelor, în Noul Cod civil. Studii și comentarii. Vol. I Cartea I și Cartea a II-a (art.1-534)*, coordonator, M. Uliescu, Editura Universul Juridic, București, 2012, pp. 154-161.

⁹ M.M. Costin, C.M. Costin, *Dicționar de drept civil de la A la Z*, Editura Hamangiu, București, 2007, p. 754; G. Boroi, *Drept civil. Partea generală. Persoanele*, Editura All Beck, București, 2002, p. 309; G. Boroi, *Drept civil. Partea generală. Persoanele*, ediția a 4-a revizuită și adăugită, Editura

În dreptul modern orice ființă umană are calitatea de subiect de drept civil, astfel încât se poate afirma, fără a greși, că orice om are calitatea de persoană fizică.

În plan juridic se face distincție între *persoana fizică și persoana juridică*.

Noțiunea de *persoană* are în vedere atât persoana fizică, cât și persoana juridică ca subiecte de drepturi și obligații civile, ca participanți la raporturile juridice de drept civil.

Încercând o definiție a *persoanei fizice* putem afirma că persoana fizică are în vedere „omul privit ca titular de drepturi subiectiv civile și de obligații civile”¹⁰.

La redactarea actualului Cod civil s-a avut în vedere această definiție formulată în doctrină, din moment ce în art. 25 alin.(2) se dispune că: „Persoana fizică este omul, privit individual, ca titular de drepturi și de obligații civile.”

De asemenea, *persoana fizică* este o „sintagmă ce desemnează ființa bio-psiho-socială, adică omul considerat în întreaga sa complexitate ca participant la relațiile sociale cu valoare juridică”¹¹.

După cum este bine știut, dreptul civil, ca ramură a științei dreptului, își propune ca obiect de cercetare raportul juridic, dar această cercetare „*nu se poate mărgini la o simplă exegeză de texte, ci are menirea de a examina aceste texte pornind de la izvoarele lor sociale, de a descifra ceea ce este specific influenței active pe care legislația o exercită asupra relațiilor sociale reglementate și de a desprinde, în perspectivă, căile de perfecționare a reglementărilor date*”¹².

Cercetarea raportului juridic civil înseamnă în esență studierea elementelor constitutive ale acestui raport: subiecte, conținut și obiect¹³.

În calitate de subiecte de drept oamenii stabilesc între ei cele mai diverse raporturi sociale; o parte din aceste raporturi intrând sub incidența normelor juridice, devin raporturi juridice. Exercitarea drepturilor legal recunoscute și executarea obligațiilor valabil asumate au loc în cadrul unor asemenea raporturi¹⁴.

Hamangiu, București, 2010, p. 346; I. Ciochină-Barbu, *Drept civil. Persoanele*. Editura Junimea Iași, 2008, p. 4. I. Ciochină-Barbu, C. Jora, *op. cit.* 2020, pp. 17 și urm.

¹⁰ G. Boroș, *op. cit.*, p. 346.

¹¹ M. Costin, C.M. Costin, *op. cit.*, p. 755; O. Ungureanu, C. Jugastru, *op. cit.*, pp. 4-7; P. Trușcă, *Drept civil. Introducere în dreptul civil. Persoana fizică. Persoana juridică*, Ediția a III-a revizuită și adăugită, Editura Universul Juridic, București, 2005, pp. 267-268; P. Trușcă, A. M. Trușcă, *op. cit.*, 2013, p. 9; I. Ciochina-Barbu, *op. cit.*, 2012, p. 16.

¹² C. Stătescu, *Drept civil. Persoana fizică. Persoana juridică. Drepturi reale*. Editura Didactică și Pedagogică București, 1970, p. 5.

¹³ P. Trușcă, *op. cit.*, p. 267.

¹⁴ M.N. Costin, *Marile instituții ale dreptului civil român, vol. II. Persoana fizică și persoana juridică*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1984, p. 7.

În limbajul juridic utilizat atât în doctrină, cât și în legislație și jurisprudență s-a consacrat alături de persoana fizică și noțiunea de *persoană juridică*, prin care se desemnează orice grupare umană care în condițiile prevăzute de lege are calitatea de subiect de drept¹⁵.

În art. 25 alin. (3) C.civ. se statornicește că: “Persoana juridică este orice formă de organizare care, întrunind condițiile cerute de lege, este titulară de drepturi și de obligații civile”.

În dreptul roman cuvântul *persona* nu era folosit și pentru desemnarea persoanei juridice, pentru care nu exista un termen special (se întrebunțau după caz termenii *fiscus*, *civitates*, *universitates personarum* sau *universitates corporo*, *universitates remm* sau *piae causae*)¹⁶.

Din punct de vedere semantic sintagma *persoană juridică* este un artificiu lingvistic la care s-a recurs pentru a da expresie unui artificiu juridic, în virtutea căruia o colectivitate de indivizi, care, în condițiile legii dobândește calitate de subiect de drept, ni se înfățișează ca un tot unitar, ca o entitate juridică distinctă, înzestrată cu capacitatea civilă necesară pentru a participa la raporturile juridice în vederea realizării scopului pentru care a fost înființată¹⁷.

1.2. Noțiunea de subiecte de drept civil

Potrivit conceptelor formulate în teoria generală a dreptului, „*Subiectele raporturilor juridice sunt numai oamenii luați ca indivizi sau organizați, conduita umană fiind unicul obiect al reglementării juridice*”, iar „*prin subiect al raportului juridic sau subiect de drept se înțeleg participanții la raporturile juridice, care dispunând de capacitatea juridică pot fi titulari de drepturi și obligații, ce formează conținutul raporturilor juridice*”¹⁸.

Din acest concept general rezultă că *subiectul de drept civil este „acea specie de subiecte de drept care cuprinde persoana fizică și persoana juridică în calitate de titulari de drepturi subiective și obligații civile*”¹⁹.

---

¹⁵ E. Lupan, D.A. Popescu, A. Marga, *Drept civil. Persoana juridică*, Editura Lumina Lex, București, 1994, p. 7.

¹⁶ G. Boroi, *op. cit.*, p. 346, I. Ciochină-Barbu, *op. cit.*p.5.

¹⁷ M.N. Costin, C.M. Costin, *op. cit.*, p. 756.; O. Ungureanu, C. Jugastru, *op. cit.*, p. 12-13; P. Trușcă, *op. cit.*, pp. 268-269.

¹⁸ M. Luburici, *Teoria generală a dreptului*, 1996, pp. 83 și urm.; N. Popa, *Teoria generală a dreptului*, Editura Actami, București, 1996, p. 286; I. Ceterchi, I. Craiovan, *Introducere în Teoria generală a dreptului*, București, 1992, p. 115.

¹⁹ Gh. Beleiu, *Drept civil român. Introducere în dreptul civil. Subiectele dreptului civil*, ediție revăzută și adăugită, Editura Șansa, București, 1998, p. 75.